

Використовуючи закордонний досвід маркетингової діяльності, вітчизняним підприємствам доцільно орієнтуватись на соціальний маркетинг. Це допоможе уникнути небажаних проб і помилок, а також надолужити втрачений в економічному розвитку країни час. Сучасне маркетингове планування в Україні повинно ставати екологічно-орієнтованим, наслідувати тенденціям розвинених країн, де у рамках концепції соціального маркетингу для задоволення потреб суспільства розробляється інтегрований соціально відповідальний план маркетингу [7]. У процесі розробки такого плану за перерахованими вище етапами враховуються довготермінові інтереси споживачів і суспільства у цілому, зокрема екологічні аспекти: проблеми забруднення продукцією підприємства довкілля, утилізація відходів, повторне використання тари і упакування. Врахування даних аспектів у процесі розробки інтегрованого соціального плану маркетингу є доцільним, адже його впровадження є взаємовигідним як для підприємства, так і для споживачів та суспільства у цілому, що створює нові можливості розвитку бізнесу.

Література

1. Irving J. Shapiro. Dictionary of Marketing Terms. Littlefield, Adams & Co. – 1981. – p. 151.
2. Marketing in Progress: Patterns and Potentials. Edited by H.C. Barksdale. Holt, Rinehart & Winston, Inc. – 1964. – pp. 112-129.
3. A Strategic Approach to Business Marketing. Edited by Robert E. Spekman and David T. Wilson. American Marketing Association. – 1985. – pp. 169-171.
4. Robert Bartels. Marketing Theory and Metatheory. Richard D. Irwin, Inc. – 1970. – pp. 44-56.
5. Historical Perspectives in Marketing. Edited by Terence Nevett and Ronald A. Fullerton. D.C. Heath & Co. – 1981. – p. 151.
6. Louis E. Boone, David L. Kurtz. Contemporary Marketing. The Dryden Press. – 1980. – pp. 445.
7. Peter D. Bennett. Marketing. McGraw-Hill, Inc. – 1988. – pp. 14-17.
8. Филипп Котлер. Основы маркетинга: Пер. с англ./Общ. ред. и вступ. с. Е.М. Пеньковой. – М.: Прогресс, 1990. – 736 с.
9. Martin L. Bell. Marketing: Concepts and Strategy. Houghton Mifflin Company, 1966. pp. 610-621.

В.О. Варениця¹ – Мінпромполітики України, м. Київ

РЕЗУЛЬТАТИ ЕКОНОМІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЛЕГКОЇ ТА ДЕРЕВООБРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА ДВА РОКИ ЙОГО ПРОВЕДЕННЯ

Досліджено динаміку показників роботи підприємств за три періоди: другий рік проходження економічного експерименту (1 липня 2000 року – 30 червня 2001 року), перший рік експерименту (1 липня 1999 року – 30 червня 2000 року), рік, що передував запровадженню експерименту (1 липня 1998 року – 30 червня 1999 року).

V.O. Varenitsya – Ministry of Industrial Policy of Ukraine, Kyiv

Results of the economic experiment at the enterprises of the light and woodworking industry in Chernivtsy region for 2 years of its realization

In the article researched is the dynamics of the results by the enterprises for three periods: the second year of the economic experiment realization (1.07.2000 – 30.06.2001), the first year of the experiment (1.07.1999 – 30.06.2000) and the year before the experiment (1.07.1998 – 30.06.1999).

I. Моніторинг показників діяльності підприємств

Обсяги виробництва продукції підприємств-учасників економічного експерименту становили (у діючих цінах): за II рік проходження експерименту – 76,13 млн. грн., за I рік – 71,0 млн. грн., за рік до запровадження експерименту – 51 млн. грн. Темп зростання обсягів виробництва становив 137,9 % за I рік експерименту та 147,8 % за II рік. У порівнянних на 01.01.2001р. цінах обсяги виробництва за II рік проходження експерименту становили 176,29 млн. грн., що на 24,7 % більше, ніж за рік до його запровадження та на 12,1 % більше, ніж за I рік проходження експерименту. Всього товарної продукції за період дії експерименту вироблено (у діючих цінах) у 2,9 раза більше, ніж за рік до запровадження експерименту.

Підприємства легкої промисловості збільшили обсяги виробництва за II рік експерименту до року перед його запровадженням на 79,3 % у діючих цінах та на 41,3 % у порівнянних цінах. При цьому слід врахувати, що у звітному періоді на провідних підприємствах області (на АТ "Трембіта", АТ "Мальва", СП "Сузір'я", ТОВ "Алчер"), питома вага яких становить 74 % у загальному обсязі виробництва підприємств легкої промисловості – учасників економічного експерименту, проводилася реконструкція виробництва з його призупиненням.

З кризового стану за термін проходження експерименту вийшло 7 підприємств легкої промисловості: АТ "Восход" (обсяги виробництва за II рік проходження експерименту зросли порівняно з роком до його запровадження у 7,2 раза), АТ "Арніка" (у 4,1 раза), ТОВ "Візерунок" (у 2,9 раза), ТОВ "Акцент-ЛТД" (у 37 разів), ДП "Грація" (у 4,9 раза), ДП трикотажна фабрика ВАТ "Надія" (у 3,8 раза), ДП "Мік" ВКФ "Акцент-ЛТД" (у 3,1 раза), відновило виробничу діяльність ВАТ "Престиж-Інтер".

Виробничі приміщення АТ "Вікторія" постраждали від стихійного лиха – зсуву і відновленню не підлягають.

Підприємства деревообробної промисловості за I рік проходження експерименту збільшили обсяги виробництва на 31,8 % у діючих цінах та на 4,6 % у порівнянних цінах, але у II році допустили його спад. Найбільший спад виробництва відбувся на Чернівецькому МК (на 35,8 %), що обумовило 68 % всього зменшення обсягів виробництва деревообробних підприємств – учасників експерименту. У серпні 2000 року за ініціативи Мінпромполітики було замінено керівника цього підприємства. Нове керівництво припинило випуск малоліквідних виробів, розпочато освоєння нових меблів і виробництво їх у межах гарантованого збуту. Зменшення обсягів виробництва на Берегометському та Путильському лісокомбінатах пояснюється значним зменшенням обсягів лісосічного фонду, який виділяється цим підприємствам обласним управлінням лісового господарства, що,

¹ Начальник Управління меблевої та деревообробної промисловості України.

у свою чергу, негативно вплинуло на роботу деревообробних комбінатів області, технологічно пов'язаних з цими лісокомбінатами.

У той же час за період проходження експерименту з кризового стану вишли Красноільський ДОК, Сторожинецький МЦ та завод ДСП.

За II рік роботи в умовах економічного експерименту на підприємствах легкої промисловості було вироблено 1335,3 тис. одиниць швейних виробів, що на 462,4 тис. одиниць або на 53 % більше, ніж за рік, що передував його запровадженню. Виробництво тканин збільшилося у 14,6 раза, рукавичок – у 5 разів, взуття та заготовок до нього – у 159 разів, трубки трикотажної – у 2,1 раза, тасьми – у 12,6 раза. Поряд з цим виробництво панчішно-шкарпеткових виробів, яке за I рік експерименту зросло на 16 %, за II рік зменшилося на 6 %, що пояснюється реконструкцією підприємства. Виробництво ж шкіргалантереї – навпаки: за I рік експерименту зменшилося у 13,8 раза, але за II рік зросло у 2,7 раза.

Деревообробні підприємства збільшили випуск деревостружкових плит (на 85,4 %), фанери (на 22,1 %), стільців (на 40,6 %). Виробництво пиломатеріалів за I рік експерименту зросло на 5,8 %, але за II рік зменшилося на 3,4 %. Виробництво ж лушеного шпону за I рік зменшилося на 24,8 %, а за II рік зросло на 31,6 %. Через зміну ринкової кон'юнктури на третину зменшилося виробництво меблевих наборів, окремих меблевих виробів – на 12,2 %.

За даними Чернівецького обласного управління статистики, на підприємствах – учасниках експерименту (особливо на підприємствах легкої промисловості) активно освоювалося виробництво нових видів продукції, номенклатура яких за період проведення експерименту зросла у 2,9 раза. Тільки за I півріччя 2001 року було освоєно випуск 225 нових виробів (70 % найменувань нової продукції, виготовленої на всіх підприємствах Чернівецької області).

Обсяги продажу товарів (робіт, послуг) за II рік проходження експерименту становили 94,87 млн. грн. проти 90,99 млн. грн. за I рік експерименту та 80,21 млн. грн. за рік до запровадження експерименту. Темп зростання обсягів продажу за II рік експерименту становить 118,3 % до року перед його запровадженням, а за I рік – 113,4 %. Темп зростання обсягів продажу на підприємствах легкої промисловості вищий за середній і становить 132,1 % і 115,3 % відповідно.

Обсяги продажу підприємствами деревообробної промисловості збільшилися за I рік експерименту на 11,1 %, а за II рік – на 1,1 %.

За період проходження економічного експерименту значно зросли як обсяги експортних операцій, так і їх питома вага у загальних обсягах продажу. Число підприємств-експортерів збільшилося з 9 до 11. Обсяги експортних операцій зросли за період експерименту в 1,79 раза, у т.ч. за I рік експерименту у 1,48 раза. Питома вага експорту у загальних обсягах продажу зросла з 23 % до 29,9 % за I рік та до 34,8 % за II рік проходження експерименту.

Більш ніж удвічі за період експерименту знизилася частка бартеру у обсягах продажу: з 50,5 % до 23,7 %, у тому числі на підприємствах легкої промисловості з 32,3 % до 7,4 %, тобто у 4,4 раза, та з 73,2 % до 50,2 % на підприємствах деревообробної промисловості, тобто на третину.

Сумарний прибуток підприємств – учасників експерименту збільшився за I рік експерименту у 1,82 раза, а за II рік його проходження – у 1,57 раза. Зниження приросту прибутку у II році експерименту пояснюється зупинками виробництва у

зв'язку з реконструкцією на ряді підприємств, зниженням курсів іноземних валют, негативною різницею між курсами, встановленими міжбанківською валютною біржею та НБУ, зростанням витрат у зв'язку з підвищенням цін на енергоносії та зарплати працюючих. У той же час відбувається стійке зниження сумарної збитковості підприємств: якщо за рік до запровадження експерименту збитки становили 7,16 млн. грн. (на 1,4 млн. грн. більше прибутків), то за I рік експерименту вони зменшилися до 3,64 млн. грн. (удвічі), а за II рік – до 1,18 млн. грн., тобто утричі відносно I року експерименту. Співвідношення прибутку/збитку з негативного (0,8) стало позитивним (7,6). Деревообробна галузь із збитковою працюючою стала прибутковою.

Зростання прибутків та визначена Законом про експеримент можливість отримання інноваційних кредитів за рахунок частини надходжень до Держіннофонду у Чернівецькій області стимулювали проведення технічного переозброєння та модернізації виробництв. Якщо за рік перед запровадженням експерименту на ці заходи було витрачено 0,75 млн. грн., то за I рік експерименту – 9,17 млн. грн. (у 12,2 раза більше), а за II рік – 5,46 млн. грн. (у 7,3 раза більше). Питаннями реконструкції займалося 11 підприємств, тобто третина учасників експерименту. З загальних за період експерименту витрат на реконструкцію у сумі 14,63 млн. грн. 78 % – це власні кошти підприємств, тобто – частина отриманого прибутку. За період експерименту на інноваційну діяльність спрямовано 58,7 % отриманого прибутку, тоді як за рік до його запровадження – лише 13,1 % прибутку.

Реконструкція виробництв супроводжувалася створенням нових робочих місць. Якщо за рік до запровадження експерименту було створено 43 робочих місця, то за I рік дії експерименту – 204 робочих місця, а за II рік – 322 робочих місця.

Інноваційна діяльність підприємств – учасників експерименту була б більш жвавою, якби весь період його проходження діяла норма Закону щодо можливості отримання кредитів з Держіннофонду у Чернівецькій області. Чинність цієї норми була припинена Мінфіном через 7 місяців після запровадження експерименту.

Наявні обігові кошти підприємств станом на 01.07.01р. становили 39,41 млн. грн., що на 0,66 млн. грн. більше, ніж на 01.07.00р. та на 6,05 млн. грн. більше, ніж на 01.07.99р. Власні обігові кошти на дату закінчення експерименту становили 11,46 млн. грн., тобто майже третину наявних обігових коштів, у той час як на дату запровадження експерименту вони становили лише 6 % наявних. Суми власних обігових коштів за I рік експерименту зросли у 3 раза, за II рік – у 1,9 раза, а всього за період експерименту – у 5,5 раза.

Тенденцію до зниження має кредиторська заборгованість підприємств. Якщо станом на дату запровадження експерименту вона становила 32,41 млн. грн., то через рік – 30,39 млн. грн., тобто на 2,02 млн. грн. (6,2 %) менше, а на дату закінчення експерименту – 24,98 млн. грн., тобто на 5,4 млн. грн. менше, ніж станом на 01.07.2000р. У цілому за період дії експерименту кредиторська заборгованість зменшилася на 22,9 %.

Дебіторська заборгованість, яка становила станом на 01.07.99р. 14,85 млн. грн., за період експерименту дещо зросла: на 1,3 % за I рік та на 3,6 % за II рік його проходження. Поліпшилося співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості – з 2,2 станом на 01.07.99 р. до 1,6 станом на 01.07.2001р.

При зменшенні загальної середньооблікової чисельності працюючих зросла чисельність працюючих в еквіваленті повної зайнятості. Внаслідок цього рівень зайнятості працюючих збільшився на 17 % за I рік та на 38,3 % за II рік проходження експерименту до року перед його запровадженням.

Середньомісячна заробітна плата на підприємствах – учасниках економічного експерименту збільшилася з 90 грн. до 132,1 грн. за I рік та до 205 грн. за II рік експерименту. У розрахунку на одного працівника в еквіваленті повної зайнятості середньомісячна зарплата зі 189,8 грн. зросла до 239,7 грн. за I рік та до 316,9 грн. за II рік проходження експерименту.

На підприємствах легкої промисловості зарплата зросла у 1,5 раза за I рік та у 2,6 раза за II рік експерименту до року перед його запровадженням. На підприємствах деревообробної промисловості – у 1,4 та у 1,6 разу відповідно.

Заборгованість з виплати заробітної плати станом на 10.07.2001р. становить 2,82 млн. грн., що становить півторамісячну заборгованість. Станом на 10.07.2000р. заборгованість з виплати зарплати становила 2,64 млн. грн. (1,8 місяця), а станом на 10.07.1999р. вона становила 2,74 млн. грн. (2,4 місяця). Таким чином, хоч абсолютна величина заборгованості з виплати зарплати за II рік експерименту зросла на 2,9 %, термін її суттєво скоротився.

Недоїмка із сплати внесків до Пенсійного фонду за період проходження експерименту скоротилася з 4,02 млн. грн. до 2,2 млн. грн., тобто майже наполовину. Якщо за I рік спостерігалось зростання недоїмки на 22,7 %, то за II рік проходження експерименту вона зменшилася на 45,4 %.

За даними Державної податкової адміністрації в Чернівецькій області, нарахування бюджетних податків і зборів за II рік проходження економічного експерименту становило 11,16 млн. грн. проти 10,08 млн. грн. за I рік експерименту та 9,68 млн. грн. за рік до його запровадження. Темп зростання нарахувань обов'язкових платежів за II рік експерименту до року перед його запровадженням становив 115,2 %, а за I рік експерименту – 104,1 %.

На підприємствах легкої промисловості темп зростання нарахувань податків і зборів становить 112,1 % за I рік та 136,7 % за II рік до року перед запровадженням експерименту. На деревообробних підприємствах нарахування обов'язкових платежів скоротилося на 5 % та 9,5 % відповідно, що обумовлено зменшенням плати за вирубування деревини на пні.

Нарахування єдиного податку за I рік проходження експерименту скоротилися з 7,04 млн. грн. до 6,68 млн. грн., але за II рік вже зросли до 6,81 млн. грн., тобто на 0,12 млн. грн. Зменшення нарахувань єдиного податку є прямим наслідком зростання обсягів продажу товарів (робіт, послуг) на експорт, який оподатковується за ставкою 3 відсотки, а не 9 відсотків. За I рік експерименту обсяги експортних операцій збільшилися на 8,99 млн. грн., що зумовило зменшення нарахувань єдиного податку на 0,54 млн. грн., за II рік обсяг експортних операцій збільшився ще на 5,75 млн. грн. (відносно I року експерименту), що обумовило зменшення нарахувань єдиного податку на 0,34 млн. грн. Таким чином, за умови збереження базового обсягу експорту, нарахування єдиного податку щорічно зростає б. При застосуванні ж загальної ("неекспериментальної") системи оподаткування фактичне зростання обсягів експорту призвело б до зменшення нарахування ПДВ за I рік експерименту на 1,8 млн. грн. (9 млн. грн. $\times$ 20 %), за II рік – на 1,15

млн. грн. (5,75 млн. грн. $\times$ 20 %), а також до відшкодування з держбюджету підприємствам-експортерам ПДВ, сплаченого ними своїм постачальникам, що не передбачено умовами економічного експерименту.

Сплата податків і зборів збільшилася за I рік на 17,8 %, а за II рік – наполовину до року перед запровадженням експерименту. У легкій промисловості за I рік сплата зросла у півтора раза, за II рік – у 2 раза. У деревообробній промисловості сплата податків у I році зменшилася на 22,6 %, але за II рік вже зросла відносно I року на 16 %. Зменшення сплати податків і зборів деревообробними підприємствами за I рік експерименту пояснюється як зменшенням нарахувань, так і переходом у період експерименту на сплату виключно "живими" грошима, адже за рік перед запровадженням експерименту "живі" гроші становили менше 20 % сплачених сум.

Єдиного податку сплачено за I рік експерименту на 3 % більше, за II рік – на 23,1 % більше, ніж було сплачено за рік перед запровадженням експерименту податків, включених до складу єдиного податку.

Співвідношення "сплата/нарахування податків і зборів" має таку динаміку: рік до запровадження експерименту – 0,62, I рік експерименту – 0,70, II рік експерименту – 0,80.

II. Виконання основних умов економічного експерименту

Протягом всього терміну дії експерименту повністю виконувалися п'ять з дев'яти його умов, а саме: запровадження єдиного податку, надання 90-денної відстрочки з його сплати, право надання підприємствами органам митного контролю податкового векселя без авалю банку, право на здійснення фірмової торгівлі без придбання торгового патенту, знижено ставки митних зборів.

У той же час виконано неповністю або не виконано такі умови:

- реструктуризацію податкової заборгованості, списання пені і штрафів замість 1 липня (стаття 9 Закону) було закінчено 20 серпня 1999 року;
- положення частини 6 статті 7 Закону щодо звільнення від обкладення ПДВ операцій з ввезення імпортованого обладнання для власних виробничих потреб виконувалося частково: з загальної належної до звільнення від обкладення ПДВ суми 1,4 млн. грн. фактично було звільнено лише 0,6 млн. грн. (43 %);
- видачу підприємствам інноваційних кредитів за рахунок частини коштів Держіннофонду в Чернівецькій області (частина 1 статті 10 Закону) було припинено з квітня 2000 року;
- зменшено ставку єдиного податку у зв'язку з відміною чинним законодавством обов'язкових зборів до Держіннофонду та на утримання і ремонт автодоріг, які входять до його складу (частина 4 статті 12 Закону).

III. Висновки та пропозиції

Підсумовуючи вищенаведене вважаю, що економічний експеримент, проведений на промислових підприємствах Чернівецької області, мав позитивний вплив на діяльність переважної більшості з них та сприяв зростанню бюджетних надходжень.

За II рік експерименту порівняно з роком до його введення зросли:

- обсяги сплат бюджетних податків і зборів у 1,5 раза;
- обсяги виробництва у 1,5 раза (у діючих цінах) та у 1,25 раза (в порівнянних цінах);

- обсяги експорту в 1,8 раза;
- прибутки в 1,6 раза;
- капіталовкладення у інноваційну діяльність у 7,3 раза;
- обігові кошти у 1,2 раза;
- рівень зайнятості працюючих у 1,4 раза;
- середньомісячна заробітна плата у 2,3 раза.
- Відповідно знизилися:
- обсяги бартерних операцій на 50 %;
- збитки у 6 разів;
- кредиторська заборгованість на 23 %.

При незначному (на 3 %) зростанні заборгованості з виплат заробітної плати, термін цієї заборгованості скоротився з 2,4 місяця до 1,5 місяця. При деякому зростанні (на 4 %) дебіторської заборгованості обсяги продажів продукції збільшилися на 18 %.

Здійснювана завдяки умовам економічного експерименту реконструкція та модернізація виробництва дає вагомі підстави очікувати у найближчі рік-два ще більш суттєвого зростання обсягів виробництва конкурентоспроможної продукції.

Розділ IV

ІНФОРМАЦІЙНІ
ТЕХНОЛОГІЇ
ГАЛУЗІ

УДК 658.527.011.56

Проф. Д.Л. Дудюк, д.т.н.; ст. викл. Л.Д. Загвойська –
УкрДЛТУДО ОЦІНКИ НАКЛАДАННЯ ВТРАТ ЧАСУ В АВТОМАТИЗОВАНИХ
ВИРОБНИЧИХ СИСТЕМАХ

Нові теоретичні та експериментальні дослідження дали змогу значно розширити діапазон та підвищити точність оцінки накладання втрат робочого часу у багатостадійних автоматизованих лініях.

Prof. D. Duduk, L. Zahvoyska – USUFWT

For the estimation of time losses superposing in automated production systems

The new theoretic and experiment researches gave the opportunity to enlarge the diapason and to raise the precision of estimation of working time losses superposing in automated multi-stage production lines.

Втрати робочого часу (ВРЧ) в автоматизованих лініях оцінюються за допомогою даних експериментальних досліджень, імітаційного моделювання та за допомогою наближених емпіричних залежностей (Дашенко, 1984, Дудюк, 1998). Часто уживане співвідношення для визначення коефіцієнта накладання ВРЧ (Дудюк, 1998) у лініях з однакових за продуктивністю верстатів

$$H = (A + BKM)^{-1}, \quad (1)$$

де: $A = K^X(0,633 - 0,600/a)^{-1}$; $B = 1,130 - 0,065a$; K – коефіцієнт стабільності інтервалів випуску продукції; a – кількість верстатів у лінії; M – місткість нагромаджувальних пристроїв між ними;

$$X = \begin{cases} 0,30 & \text{для } 1 \leq K < 17; \\ 0,36 & \text{для } 17 \leq K \leq 100 \end{cases}$$

емпіричне як за своєю формою, так і за своїм кількісним змістом. Воно тільки віддалено нагадує форму аналогічного співвідношення, недавно отриманого нами (Дудюк, 2000), для випадку автоматизованих ліній з двох верстатів або дільниць і буферного пристрою між ними місткістю на M заготовок (деталей)

$$H_{KM} = (KM + \Pi + 1)^{-1}, \quad (2)$$